

noms de biguetes o troncs de grandària poc corrent: aran. *bastard* 'cert tipus de tronc tallat' en el bosc de Varicauba, cat. *bastard* 'barra que té només tres centímetres de gruix' a Torroella de Montgrí (BDC xx; *CostManc.* I, s.v.); *bastarda*, 'última post que s'obté en serrar un rull, i no té la grandària requerida' (Krüger, VKR IX, 4); a Illa de Tet em parlen del *bastardèu*, post per aturar l'aigua de reg, 1960 (i J. Seb. Pons en citava en el mateix sentit «una planxa *bastarda*»).

DERIV.: *Bastardejar*. *Bastardià* (poc genuí); *bastarderia* (ben poc usat). *Bastardir* [S. XVII, Agustí] i més comunament *abastardir* o *embastardir*: aquest ja en Llull (1302): «prelat que més ama los béns terrenals que los espirituals, *embastardeix* la preladia» (*Mil Proverbis*, O. C., p. 388).

¹ Brunel, *Les Plus anciennes chartes en l. p.*, 56.4.

Veritat que Brunel imprimeix amb majúscula però jo diria que en un mot així és el més sovint impossible de decidir resoltament si predomina el caràcter apel·latiu o l'onomàstic. Al capdavant també és impossible de decidir si al començament no tingué molt de nom propi de persona, com justament suggereix la derivació amb el sufix bàsicament antroponímic -HARD. Segur que la fluctuació entre les dues categories es mantingué bastant temps. —² Potser també alludeix indirectament a aquesta idea l'esc. antic *bed-skamr* 'bastard' que sembla significar literalment 'escàs (curt) de lliit'. És veritat que aquest mot presenta problemes textuals en el passatge dels Eddas (Cançó dels Huns) on l'he llegit. —³ No ens ajudarà pas a fonamentar-ho l'adhesió de Gamillscheg (EWFS) a aquesta teoria, en voler-ho derivar tot plegat d'una base cèltica, car aquest celtisme té ben poca base.

Baster, *bastet*, *V. bast* *Bastida*, *bastidor*, *bastigi*, *basiment*, *V. bastir*

BASTINA, nom de diversos peixos selacis de carn molt ordinària: en realitat es tracta d'una grafia errònia en lloc de *bestina*, nom que es troba en parlars occitans del Mediterrani i en el Sud d'Itàlia, provinent d'un ll. vg. *BESTĪNA que, amb el sentit bàsic de bèstia de poc aprecí, es derivà del ll. BESTIA 'animal'. □ I.^a doc.: 1155, «Arnallus *Bestina*».

Apareix aplicat a manera de malnom a un individu poc apreciable o brutal (ferotge com una tintorera, etc.) en un doc. d'Elna (Coll. Moreau LXVIII, 2). «Lo peix de *bestina*, així com són rajades, nentilles, etc.» en un altre doc. rossellonès, de 1418.¹ A Eivissa donant el preu «de *bastina* esmocat, y es trencat a la dita pescateria», l'any 1655 (BSAL v, 180a, 180b; més d'aquesta provenença en l'AlcM). L'he sentit anomenar a molts llocs de la Costa de Llevant i de les Balears. A Cala Rajada m'explicaren que «la tintorera és una *bastina* molt xareca», a Eivissa és nom de diversos «escualos y raídos» (Pz. Cabrero).

A la costa de Llevant, des de Badalona se sent per-

tot; a Sant Pol de Mar (1920-37) n'havia sentit a parlar molt, i referint-se a diversos peixos, però s'usava tant com a nom de la *rajada* que havia suplantat aquest entre les noves generacions i ja només en deien *bastina*; seguia usant-se a Blanes, Tossa, Palamós, Cal·lella de Palafrugell i l'Escala (encara que a St. Feliu de Guíxols el reemplaçen per *escrita*, i a Cadaqués per *clavellada*, segons Plaja, *Proa*, jul. 1960, 8, però potser només com a nom concret d'un dels peixos bastinals, car a Palamós és particularment el *Galeus galeus*, i hi ha certament altres aplicacions). El fet de designar una mena de peix groller fa apte aquest mot per a l'ús en literatura, com a nom figurat de gent grossera: «Llàstima de glaç per a una *bestina* tan passada!», exclama el Patró en *De Plaer no n'hi ha mai* prou parlant del pescador viciós *Escanyapits* (Coromines, O. C., 630a).

Tractant-se d'un peix de carn ordinària es comprèn que hom l'hagi cregut derivat de l'adjectiu *bast*, però si reflexionem que aquest adjectiu no és d'ús popular en català, o almenys no ho és entre la gent de mar, compremem que aquesta explicació té poca versemblança. Altrament en els parlars veïns el trobem en general amb formes en *e*, amb l'única excepció d'un *bastina* usat en algunes parts d'Andalusia (AlcVenceslada), on naturalment la influència del castellà *basto* era irresistible, d'on la *a*. Però tenim *bestina* i l'adjectiu *bestinal* a Múrcia (Ga. Soriano, probablement l'alteració en *m*- és deguda al fet que les *mielgas* són un dels peixos bastinals més conspicus).

Deu existir algun exemple de *bestina* ja en l'occità medieval, i dono per segur que deu usar-se avui en la costa provençal puix que cap a Niça trobem *peis bestinal* ja en un text de Toló de 1423, i un de Niça de 1445 (Paul Meyer, gloss. del Alps Marítims, en els *Docs. Ling. du Midi*) i avui el nicenc *bestimiera* és «filet pour les poissons». ² Més enllà continuem amb formes masculines: genov. *bestin* (Casaccia), sic. *bestinu* «scyllum canicula» (això és el nom de la nostra *bastina*, Dfa.) i *imbestinu* «carcharis lamia», veg. Barbier, RLR LII, 98, i BDR II, 153.

Que de BESTIA es pogué formar un derivat així en el llatí vulgar ens ho mostren el ll. vg. BESTICULA i el romànic *BESTICULUM, d'on surten el cast. *vestiglo* i el port. *bestig(o)o*. I que hi ha gran probabilitat semàntica en aquesta derivació ho veiem pel fet que en prov. modern diversos peixos del gènere *scyphus* s'anomenen precisament *bicho*. Més lluny observem també que, en basc, el peix sense escata, com la *bastina*, s'anomena *abreña*, que és justament el diminutiu del basc *abre* o *abere* 'bèstia'.

DERIV.: *Bastinal* adj. aplicat als peixos sense escata, com la *bastina*. Ja n'hi ha força documentació antiga. Arnau de Vilanova recomana ja «no vullats usar peix *bestinal*, per so com és de fort digestió» (S. XII, *An. Sacra Tarr.* xxii, 14); peixos *bastignols* en Jacme d'Agramont (cita de Farauto, s.v. *trony*, en la *Misc. Fabra*, 171). «*Cunell, musola* e tot peix *bestinal*», doc. de 1313 a Balaguer (BABL XII, 422), «canases, agullades, gats, truyes, nentiles e semblants pe-